

ONS BUITEN

MAGAZINE VOOR TUINDERS

ZIE ZE VLIEGEN

Op Ons Buiten zijn vleermuiskasten geplaatst voor hele families

TUINTIPS

Herfstklusjes, winterviolen, zwammen met een luchtje en de herfstvogeltelling

KOOKKUNST

Lekker luguber: afgehakte, bloederige vingers voor een spannende Halloween

INHOUD

4	KERSVERS
	Een droomwens komt uit
6	JACHTLUST
	Een goed hibiscusjaar
10	KOOK KUNST
	Lekker luguber
12	WAT GROEIT ER IN DE WOLKENTUIN
	Aflevering 3: de herfst
14	COMMISSIESERIE
	Aflevering 2: de commissie Groen
18	ILLUSTRATIE
	Sarah van Dongen
20	GROENTJES + PUBERPORTRET
	Plukken maar uit het voedselbos

22	TUINTIPS
	Herfstklusjes
25	TEKENEXPOSITIE
	Iedereen kan leren tekenen
26	BUREN
	Kippenpootjes en uitsmijters
27	PERSCONTAINER OP DE WERF
	Wat en waarom?
28	NATUURLIJK TUINIEREN
	Een vleermuizenkast op Ons Buiten
30	BINNEN IN ONS BUITEN
	Rustig werken, chillen en zwemmen
32	ZOMERACTIVITEITEN
	Een fotoreportage

Tuinpark Ons Buiten
Riekerweg 15
1066 BT Amsterdam
(020) 6174707
www.ons-buiten.nl
tuinpark@ons-buiten.nl

Bestuur
Hanneke Weber: voorzitter
voorzitter@ons-buiten.nl
Erik Hooijberg: vicevoorzitter

Secretaris
Saskia Boerma:
secretariaat@ons-buiten.nl

Penningmeester
Reno Vegting - penningmeester
penningmeester@ons-buiten.nl

Verzekeringen
Reno Vegting - verzekeringen
verzekeringen@ons-buiten.nl

Algemene zaken
Ruud van Buren
06-46091032

Groen
Erik Hooijberg:
groen@ons-buiten.nl

Communicatie
Saskia Boerma:
secretariaat@ons-buiten.nl

Technische zaken
Henk van der Raaij:
btc@ons-buiten.nl

Tuinoverdrachten
Jannie Dillen
overdrachten@ons-buiten.nl

Dagelijks beheer
René van Deinsen 06-49859913

Redactie
Sonja Bijenhof (eindredactie), Rosa Groenewoud en Rian Knop (opmaak), Babs Hogenkamp, Arien de Jong, Astrid Mol, Lily van de Velde, Anne-Michelle van Dockum

Wil je een bijdrage leveren aan Ons Buiten?
Mail dan naar: redactie@ons-buiten.nl

Met de Nieuwsbrief van Ons Buiten blijf je op de hoogte van alle nieuwtjes
Stuur een mail naar nieuwsbrief@ons-buiten.nl om je voor deze nieuwsbrief aan te melden

Ons Buiten is opgericht in 1922
Ons Buiten | jaargang 11 |
nummer 43 | september 2023

VAN DE VOORZITTER

Beste tuinders,

Het herfstnummer ligt alweer voor u. Zo langzamerhand loopt het seizoen alweer naar zijn eindje. Vreemd toch hoe de zeven maanden op Ons Buiten altijd sneller lijken te gaan dan de vijf maanden thuis. Natuurlijk gaat het werk aan tuin en huisje in die vijf maanden gewoon door, zij het dat je geen gras hoeft te beteugelen, en het onkruid minder snel de kop opsteekt. Maar onderhoud aan je huisje, schuur of kas kan ook behoorlijk intensief zijn. Het is echter wel belangrijk voor het behoud ervan. Een likje verf kan alweer wonderen doen, en soms kan dat nog prima op de mooiere dagen in de herfst of in het voorjaar. Ook de tuin zelf kan wel wat aandacht gebruiken: wintersnoei, eventuele vijver beschermen tegen vorst, voeding voor de vogeltjes, voorjaarsbollen mogen in de grond, natuurlijk het juist afsluiten en aftappen van de waterleiding en onderhoud van het gereedschap. Dus beste tuinders: wees niet bedroefd, u kunt zeker elke week een kijkje komen nemen op ons altijd fraaie tuinpark om uw eigendommen goed te onderhouden en uw start in het voorjaar een stukje makkelijker te maken.

Natuurlijk hebben we eerst nog wat leuke dagen in het verschiet: Halloween op 4 november en met name voor de kleintjes kijken we weer uit naar het altijd spannende bezoek van Sinterklaas. Het secretariaat van Sinterklaas heeft al geschreven dat ze zeker weer naar Nederland komen en ook Ons Buiten niet zullen overslaan. Houd voor de meest recente informatie de Nieuwsbrief en FaceBook in de gaten. Kortom: genoeg om naar uit te kijken.

Beste tuinders, fijne en gezellige tijden,

Hanneke Weber

KERS VERS

Tekst en beeld: ARIEN DE JONG

WIE? MIRJAM BORG (68)
EN GUUS VAN DER WERF (70)
WAAR? HILLEGONDALAAN

Mirjam en Guus hadden een droomwens: als Mirjam met pensioen ging, wilden ze een huisje op Ons Buiten, het mooiste tuinpark van Amsterdam. En zo geschiedde. Na drie en een half jaar intensieve voorbereiding, vooral door Guus, waren ze in oktober 2022 aan de beurt. Precies op tijd en ook nog eens op alle fronten perfect. Dit kon niet beter.

Mirjam was in haar werkzame leven als projectmanager bij het VUmc vooral bezig met elektronische patientendossiers. Guus is kunstschilder en beeldhouwer en heeft er altijd ook nog wat betaalde klussen bij gedaan.

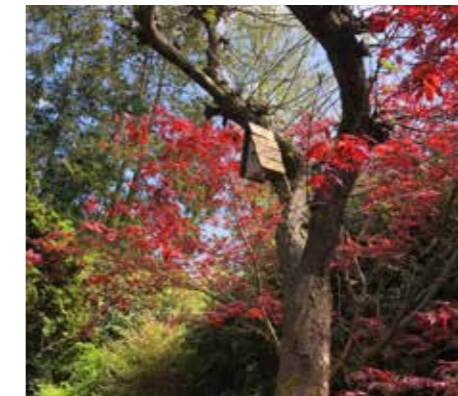
Bingo

Mirjam wandelde af en toe over Ons Buiten en kende hier mensen. Ze vonden beiden het tuinpark prachtig en het was ook op een mooie fietsafstand van hun huis bij het Hoofddorpplein en het atelier van Guus bij Nieuw en Meer. In het seizoen fietste Guus van en naar zijn atelier - soms wel twee keer per week - via Ons Buiten om huisjes te kijken. 'We hebben ons op heel veel huisjes ingeschreven, maar waren nooit aan de beurt. Toen waren we vorig jaar ineens tweede en omdat de eerste niet kwam opdagen, vielen we in de prijzen. En het was perfect, ook qua planning precies aansluitend op mijn pensioendatum: bingo.'

'We hebben echt zin om onze favoriete nichtjes hier uit te nodigen. Slapen, spelen op het veld, in de tuin.'

Tiny house

De tuin die ze overnamen van Arie Schoneveld vinden ze echt geweldig. 'Huis en tuin zijn zo goed onderhouden. En vooral het huisje is zo slim ingedeeld. Zes slaapplekken, kastruimte, privacy op zo'n beperkt aantal meters. We hebben echt zin om onze favoriete nichtjes hier uit te nodigen. Slapen, spelen op het veld, in de tuin. Binnen en buiten is het niet helemaal onze smaak. Wij houden van wat meer licht en kleur.' Dus nu gaat Guus verven en Mirjam zorgt voor kleurige planten.

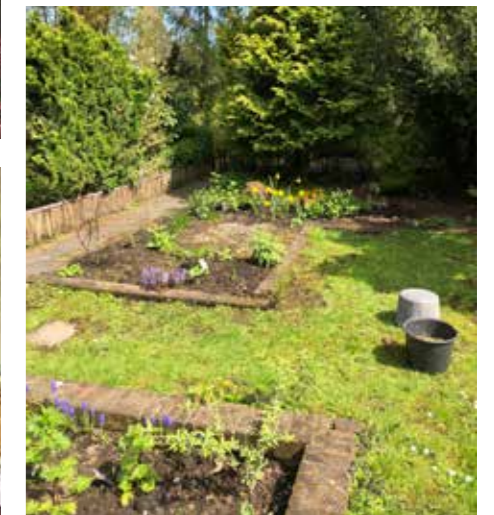

Honderdjarige boom en ander aardigs

Ze hebben al veel natuur meegemaakt in korte tijd. Vossen en vogels gezien, en van Arie gehoord dat die appelboom in de tuin honderd jaar oud is. In 1923 stond hier een boerderij, vertelde hij. Ze vinden de mensen hier alleen maar aardig. Welkomspakket gekregen van burens, stekjes en tips van anderen, en de hele familie hoeft ineens niet lang meer over verjaardagscadeaus na te denken.

En wat over plichten?

Werkbeurten vinden ze tot nu toe alleen maar leerzaam en gezellig. Mirjam draaide ook wat kantinebeurten en wil dat vaker gaan doen.

Wij tuinders delen onze paradijsjes met vele krioelende beestjes die ook vinden dat het in onze tuinen goed toeven is.

JACHTLUST

Een goed hibiscusjaar

SASKIA BOERMA

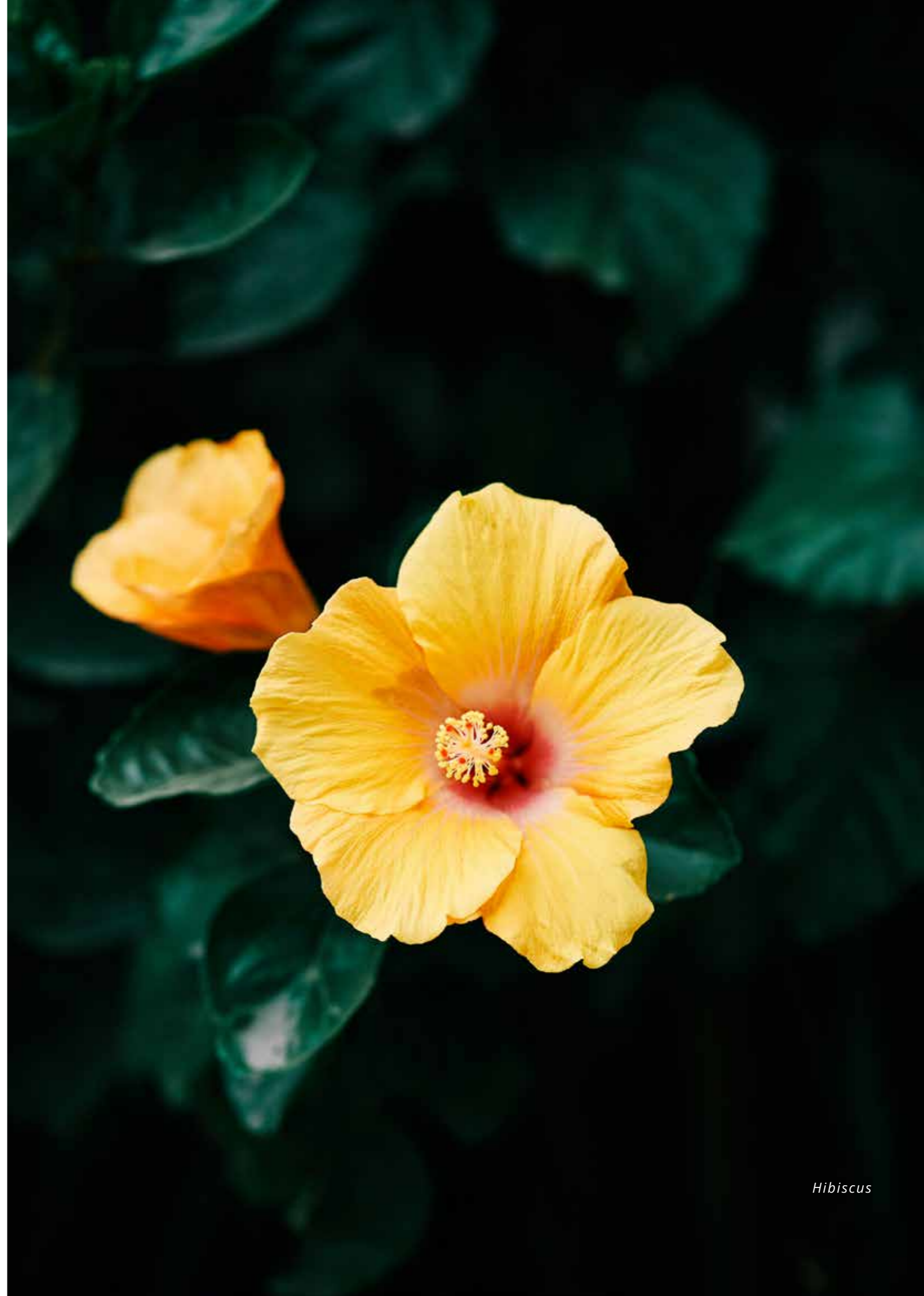
Het is eind augustus als deze jachtlust uit de pen vloeit, of liever uit de pen geperst wordt, want de lust om op zoek te gaan naar nieuwe aanplant staat op een heel laag pitje. Misschien is die er zelfs even helemaal niet. Hoezo? Welnu: in het voorjaar verandert mijn tuin al vanaf februari in een aanzienwaardige lentetuin. Eerst zijn er de sneeuwkllokjes, dan de krokussen, daarna de narcissen en het voorjaar wordt afgesloten met een blauwe stroom van wilde hyacinten. Tussendoor zijn er dan ook

nog de judaspenningen en de vroegbloeiende struiken, zoals forsythia, ribes, magnolia 'stellata', krent, weigelia en camelia. Het voorjaar zorgt dus voor veel tuinvreugde.

Vaarwel ijsheiligen

Als half mei Marmertus, Pancratius, Servatius en Bonifatius – ofwel de ijsheiligen – zijn uitgezwaaid, zetten de vaste planten een groeispuurt in. Ze komen vanaf maart al schuchter weer bovengronds, maar dat zonder veel ruimte op te eisen. Dat verandert snel

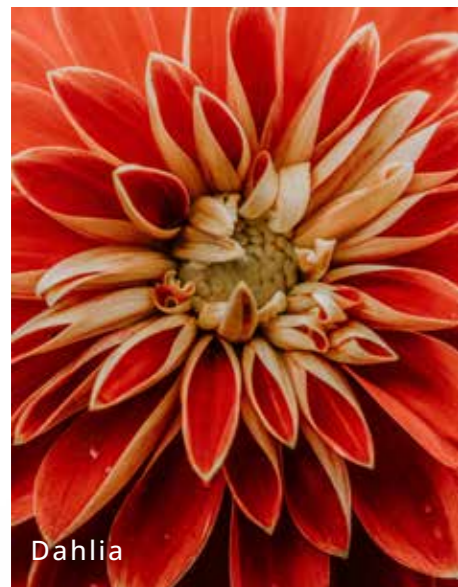
als de grond opwarmt en er af en toe een buitje valt. Begin juni moet je er dan voor gaan zorgen dat terreinveroveraars als Persicaria (duizendknoop) distel, karmozijnbes, herfstaster, zonneroosje, munt en het al dan niet wilde koninginnenkruid in je tuin niet de dienst gaan uitmaken. Alles wat als struik of boom door het leven gaat, zet het in de vroege zomer ook op een groeien, zodat je dan gewapend met snoeischaar en takkenzaag aan het werk moet om te voorkomen dat je tuin verandert in het bos van Doornroosje.

Hibiscus

Bescheiden jachtlust

Omdat juni dé rozenmaand is, waarin vooral de klimrozen zo uitbundig gaan bloeien dat je nog steeds met tevredenheid vanuit een luie tuinstoel het geheel kan bekijken, bezoek je tuincentra en plantenmarkten vooral voor de gezelligheid. En je koopt wat favorieten bij, zoals Gaura (prachtkaaers), Phlox (flox of vlambloem) en ridderspoor om daar groepen van te maken die de strijd kunnen aanbinden met de soorten met veel aanvalskracht. Daarna wordt het juli en weldra zorgt regen voor aanhoudende watertoevoer en dan laat jij je tuin maar even met rust. Tussen de buien door vallen er veel uitgebloeide rozen te knippen, in de hoop dat er later in de zomer wat nabloei te zien zal zijn.

Dahlia

Vakantiereisje

Volkstuinders zonder schoolgaande kinderen hoeven natuurlijk helemaal niet in de zomer met vakantie en met schoolgaande kinderen is het trouwens op Ons Buiten met alle evenementen ook goed toeven. Nu zijn januari en februari evenwel zulke kille, grijze maanden, waardoor er dan allerlei fantasieën opborrelen over zonnige landen en interessante steden en achter je

Gaura

pc is een reisje dan zo geboekt. Het gevolg was dat de tuin eind juli eerst verruild werd voor een midweek aan de Noord-Hollandse kust, waar de zee zo warm was dat je niet alleen je grote teen in de golven stak. In augustus volgde een kort reisje naar de oosterburen. In Duitse steden is heel veel aandacht voor groene parken met perfect onderhouden borders (waarom worden de Persicaria's hier wel in toom gehouden?), lommerrijke lanen en buitencafeetjes, zodat je daar al gauw een ochtend of een middag in doorbrengt. In een museum in een van die parken lag in de winkel – oh ironie – het boek 'Ein Garten ist niemals fertig'. Nou, als je naar het park keek, klopte dat geenszins, maar menig tuinder zal het beamen. Ik vond de titel geen aanmoediging, dus ik liet het boek liggen.

Terug van weggeweest

Bij terugkeer op Ons Buiten had bovengenoemd boek juist troost kunnen bieden, want wat als redelijk onderhouden tuin was achtergelaten, leek nu een mini-oerwoud. Na de juliregen had de augustuszon en wie weet wat extra stikstof voor een groen woud gezorgd. Alles was tientallen centimeters breder en hoger dan de tuinboeken voorspellen. Zo was de door

mij in een eerdere Jachtlust aanbevolen Strobilanthes, die inderdaad in augustus en september voor kleur in de tuin zorgt, wel twee meter hoog geworden. En hij bleek zich niet bescheiden, maar overenthousiast te hebben uitgezaaid. Ook de herfstasters hadden in een perk met gevarieerde aanplant geen centimeter voor teerdere soorten overgelaten. Een blauwe regen, die een obelisk begroeit, had zijn lange uitlopers als lasso's om buurplanten geslagen.

Lichtpuntjes

Gelukkig waren er ook lichtpuntjes. De donkerbladige dahlia's, die ik eind april al in de volle grond had geplant, waren door de slakken met rust gelaten en hun kleine, enkelvoudige bloemen leken je welhaast enthousiast aan te kijken en te zeggen: 'Ja, we doen het, hoor!' Ook de struikrozen die van uitgebloeide bloemen waren ontstaan, hadden nieuwe bloemen gekregen en door flinke porties hemelwater deden de hortensia's het ook goed. Voor nieuwe aanplant leek geen aanleiding. Toch ben ik een dezer dagen gevallen voor de hibiscus. Dat zit zo. Ik woon in een buurt met veel geveltuintjes en het lijkt een wet dat de buurvrouw ook wil wat het bij de buurman goed doet. Zo zie ik hier heel veel hibiscussen en omdat deze struik in verschillende kleuren gekweekt wordt, zorgt het kleurverschil toch voor enige afwisseling. Kennelijk was het een heel goed hibiscusjaar, want wit, roze, licht- of donkerblauw; ze staan hier allemaal te pronken. Ik ga nog een rondje over Ons Buiten maken om daar te kijken naar deze struik, waarvoor ik dan wel hoekje vrijmaak. De vraag is alleen: welke kleur? Ja, daar kan ik nog even over nadenken en dat zal de jachtlust vast wel aanwakkeren.

Struikrozen

Hibiscus

Ridderspoor

Dahlia

Phlox

Strobilanthes

KOOK Kunst

Tekst en illustraties:
LILY VAN DE VELDE

Inmiddels is het al een aantal jaren traditie om het tuinseizoen op Ons Buiten af te sluiten met een Halloweenparty.

Halloween is van oorsprong een Keltisch feest waarbij het het einde van de oogsttijd en de zomer werd gevierd. Het feest was voor de Keltische bevolking niet alleen maar leuk. De Kelten dachten namelijk dat op deze laatste dag van het jaar de doden herrezen uit de graven om te spoken bij de levenden en hun weg naar het dodenrijk te zoeken. De Kelten probeerden deze geesten dan ook te verjagen. 's Avonds verkleedden ze zich om de spoken voor de gek te houden.

Verkleeden in angstaanjagende kostuums en elkaar de stuipen op het lijf jagen, dat is wat er nu nog voor ons van over is. En griezelig kan het wel worden als je zo op de verlaten tuin in het donker bent... Je weet niet wie of wat er achter elke boom of heg verborgen is. Het simpele feit dat je weet dat het gaat spoken, zorgt er al voor dat elk geritsel of een klapperend tuinhokje huiveringwekkend is.

Om deze dag te vieren, leek het mij spannend om een lekker eng recept met jullie te delen.

LEKKER LUGUBER

(12 tot 15 stuks)

600 gr kruimige aardappels
50 g maizena
1 eiwit
zout
olijfolie
naturel amandelen

ketchup

Was en schrob de aardappelen schoon (niet schillen). Kook de kruimige aardappelen in zo'n 2 cm water. Zo stoom je ze bijna gaar in zo'n 15 tot 20 minuten. Giet ze dan af en laat ze een minuut of 5 uitwasemen en afkoelen, alvorens je de schil eraf trekt. Pureer de aardappels met een pers of stamper tot een gelijkmatige consistentie.

Voeg de maizena, eiwit en zout toe en kneed het er helemaal doorheen.

Op een werkblad maak je er vervolgens rolletjes van, van 3 cm doorsnede

Snijd er vervolgens staafjes van, van zo'n 10 cm.

Om van de staafjes vervolgens een vingervorm te kneden, knijp je op twee plekken, zodat er knokkels ontstaan. Vervolgens druk je een amandel in de top van je rolletje, zodat deze op een nagel lijkt. Rond de top rond de amandel een beetje af.

Geef met een mes nog een paar streepje op de plek van de knokkels.

Leg de vingers op een bakplaat die met bakpapier is bekleed en bestrijk ze met olijfolie.

Nu zijn de afgehakte vingers klaar om in een voorverwarmde luchtoven van 190°C te schuiven.

In 20 à 25 minuten zijn ze klaar.

En nu maar lekker griezelen en de vingers in de ketchup dopen, zodat het een extra bloederig hapje lijkt!

WAT GROEIT ER IN DE WOLKENTUIN?

AFLEVERING 3: DE HERFST

Beeld: Claudie de Cleen en tekst: Pjer Vriens

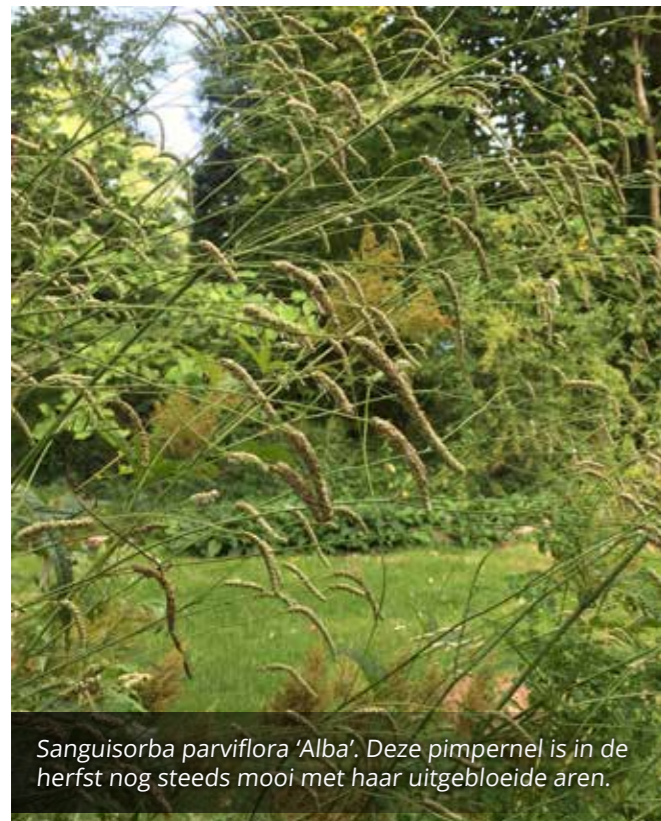
Myrrhis odorata. De roomse kervel is een vaste plant met ieder jaar mooie wolken van witte bloemschermen.

Ricinus communis. Deze wonderboom is een snel-groeiende tropische plant met knalrode vruchten. Zij had één jaar een plaatsje in de Wolkentuin, maar is geen onderdeel van het ontwerp.

Thalictrum minus 'Adiantifolium'. Chinese ruit met op de achtergrond wolken van *Artemisia* 'powis castle' (alsem) met viltige grijsgroene blaadjes.

Sanguisorba parviflora 'Alba'. Deze pimpernel is in de herfst nog steeds mooi met haar uitgebloeide aren.

Hibiscus trionum. Elke bloem van deze eenjarige hibiscus bloeit maar drie uur en sluit dan weer.

Foeniculum vulgare. Gele bloeiwijze van Fennel Bronze boven *Pulmonaria* 'majeste': een bijzonder longkruid met zeer licht blad.

Cynara cardunculus. De bloeiwijze van kardoen, het indrukwekkende zusje van de artisjok.

SERIE

NATUURLIJK, SAMEN HOUDEN WE ONS PARK MOOI

Aflevering 2: De commissie Groen

Tekst & beeld: Astrid Mol

Wat wil een puttertje in de winter? Een veld vol kaardenbollen om met een hele groep op neer te strijken en de zaden eruit te peuteren.

Erik Hooijberg bij kattenstaart. Dat is een geliefde plant voor bijen, hommels, vlinders en andere insecten.

Een groene oase, een lustoord, een toevluchtsoord uit het jachtige stadsleven, Ons Buiten is het allemaal. Maar naast rust, regelmaat en barbecueën moet er op een volkstuin ook gewerkt worden. Erik Hooijberg, vicevoorzitter bij Ons Buiten, heeft in z'n portefeuille de taak 'groen'. Een breed begrip voor zaken als natuurlijk tuinieren en ecoprojecten om de biodiversiteit te vergroten, natuurvriendelijk beheer en onderhoud van het algemeen groen. Erik weet zich geruggesteund door het bestuur en door enthousiaste vrijwilligers zonder wie ons park een stuk saaiër zou zijn. Een gesprek met Erik betekent dat je met andere ogen naar Ons Buiten gaat kijken. Dat niet alleen je tuintje er mooi bij moet liggen, maar dat het hele park onze inspanning verdient. Puur uit liefde voor de natuur.

Bij Erik ligt de focus op projectmatig natuurlijk parkbeheer voor meer soorten inheemse planten, insecten, vogels, amfibieën en zoogdieren. Hij is superenthousiast over aanjagers van projecten als de wandeltuin met bloeiende borders en insectenhotels, de paddenpoel en het fruitbomenbos voor vogels, over de bloemperken vol kleurrijke inheemse plantensoorten aan de rand van het grote veld. Het 'tuiny forest', ofwel het piepkleine bosje bij het grote speelveld, is aangeplant met voervriendelijke inheemse bomen en struiken voor vogels en klein grut als de egel, en met een stapelmuurtje voor insecten.

Erik heeft zich ingezet voor meer nestkasten voor vogels en vleermuizen, voor de ijsvogelwand en de verlandingsoevers. Zijn laatste wapenfeit is de broeihoop voor de ringslang. 'Projecten bedenken is de kunst niet,' stelt Erik zich bescheiden op. 'De aanleg en het onderhoud ervan wel. Dat

wordt gedaan door de zaterdag- en de woensdagwerkploeg, en door vrijwilligers die een project onder hun hoede hebben. Voor het zware werk, zoals graafwerk en bomen verwijderen, staan 'de mannen', Henk van der Raaij met de werkploeg, elke zaterdag en woensdag klaar. Zonder de tomeloze inzet van al deze vrijwilligers kunnen we niet veel realiseren.'

35 bomen geplant

Een voorbeeld van zwaar werk is de aanplant van 35 bomen op de Van der Masch-Spaklerlaan nadat een storm drie jaar geleden tientallen berken had geveld. 'Die moesten worden vervangen,' vertelt Erik. 'Op advies van boomkwekerij Van den Berk (geen grap) besloten we de nieuwe bomen in terpen van zoet

**'ZONDER DE TOMELOZE
INZET VAN AL DEZE
VRIJWILLIGERS
KUNNEN WE NIET VEEL
REALISEREN'**

zand te zetten, om te voorkomen dat de wortels weggroten door het hoge grondwater. De bomen die we hadden uitgezocht, moesten na levering en vóór de vorst snel de grond in. Stel je voor, in slechts twee weken tijd 35 terpen opwerpen, gaten maken, bomen planten en verankeren aan boompalen. Het was een heidense klus. Nu staan er oude berken naast jonge sierappel- en sierperenbomen, amberbomen en esdoorns.'

Heb je zo'n terp op je grasstukje, dan kun je die nu in het najaar al inzaaien of vol zetten met bollen voor een uitbundig bloemenperk in het voorjaar en de zomer. Wel graag een beetje extra tuingrond aanbrengen.

Gezelligheid en inspiratie op zaterdag

Carla Kristel en Coen van der Wouden, de coördinatoren van de tuinwerkploegen, bespreken met Erik welke onderhoudsklusen er tijdens de werkbeurten gedaan kunnen worden. 'De werkbeurten zijn heel belangrijk,' benadrukt Erik. 'Klusjes als blaadjes harken zijn misschien niet de leukste, maar moeten wel gebeuren om het grasveld gezond te houden.' Een bladblazer is niet goed voor het bodemleven, waaronder insecten. Erik onderstreept de voordelen van de tuinbeurten: 'Er is interactie tussen de tuinders, het is gezellig, je leert nieuwe mensen kennen. Zo doe je inspiratie op. Je bent elkaars vraagbaak voor tuinproblemen, maar ook voor vragen over je huisje.' Carla vult aan: 'Als je wat eerder komt voor aanvang van de werkbeurt, kun je aangeven wat voor soort werk je leuk vindt. Als je om halftien komt binnenhollen, dan zijn de leuke klusjes vergeven.'

More is more

Voor de tuinders die buiten de tuinbeurten iets extra's willen doen, is er het 'adoptiesysteem': tuinders nemen een project onder hun hoede en zorgen gezamenlijk en zelfstandig voor de aanleg en het onderhoud. Erik: 'De wandeltuin/wolkentuin is zo'n project. De aanleg, onder leiding van tuinders Pjer Vriens en Claudie de Cleen, was een enorme klus, maar de mensen gingen door, ondanks regen en wind. Toen het af was, waren ze terecht super trots. Het is hun missie geworden, en dan is onderhouden geen opgave. Hetzelfde geldt voor de verlandingsoevers aan de Zuidsingel en de Lucas van Buurenlaan. Salamanders, kikkers, padden, ringslangen en jonge eendjes kunnen daardoor vanuit het water gemakkelijker op het land komen. Bij de oevers groeien

watermunt, dotterbloemen, gele lis en lisdodde. De vrijwilligers die zich daarover ontfermen, hebben de totale klus geklaard en zorgen nu voor het onderhoud. Ze hebben veel kennis opgedaan, en zijn steeds enthousiaster geworden. Deze mensen zien er geen been in om meer uren te maken dan de 25 uur aan werkbeurten. Gewoon, omdat ze er lol in hebben.'

Nachtelijke avonturen met de kolibrievlinder, de vlindervariant van de kolibrie.

Een verwaarloosde tuin is geen wilde tuin

Natuurlijk tuinieren betekent niet je tuin verwaarlozen. Erik: 'Een verwaarloosde tuin is vaak een oerwoud van braam, brandnetel, esdoorn en vlier die je hele tuin overwoekeren. Het is soms een dunne lijn tussen verwaarlozen en natuurlijk onderhouden. Een stukje grasveld vrijhouden voor weidebloemen is goed voor insecten. Het gras nooit maaien is verwaarlozing. Elke tuin heeft onderhoud nodig, een wilde tuin misschien nog wel meer.' Het baggeren van de sloten en het verwijderen van overtollige water- en oeverplanten horen ook natuurlijk te werk gaan. Erik: 'De sloten moeten doen waarvoor ze aangelegd zijn: water goed aan- en afvoeren. Als de sloten niet worden onderhouden, lopen ze vol met bagger en dat komt de waterkwaliteit niet ten goede.'

Rechts: Erik inspecteert de vleermuiskast door met een kleine zaklantaarn naar binnen te schijnen. Op zijn voorstel heeft een aantal ecologiestudenten meerdere keren onderzoek gedaan naar vleermuizen op Ons Buiten.

Aan de rand van het grote veld staan kleine borders met bloemen zoals anemoon. Kinderen kunnen ze plukken, maar alleen als ze er wat leuks mee doen!

'ER IS INTERACTIE TUSSEN DE TUINDERS, HET IS GEZELLIG, JE LEERT NIEUWE MENSEN KENNEN. ZO DOE JE INSPIRATIE OP'

Een veld vol kaardenbollen.

De dotterbloem en de kattenstaart: maatjes voor altijd.

Nachtelijk uitstapje

Na afronding van zijn studie biologie ging Erik werken als tumor-immunoloog in verschillende ziekenhuizen, nu bij het Antoni van Leeuwenhoek. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, en Erik zocht en vond een volkstuin. Zestien jaar geleden streek hij neer op Ons Buiten, en sindsdien legt hij zich toe op ecologisch tuinieren, waarbij ook de vogels zijn warme belangstelling hebben. Hij onderbreekt ons gesprek met: 'Hoor je dat? Hoor! Een lachende groene specht.' Hij toont me de app 'Merlin-Bird ID' op z'n telefoon waarmee je vogels eenvoudig kunt identificeren op basis van geluid.

Een van de hoogtepunten is een nachtelijke ontmoeting met een kolibrievlinder in een teunisbloem in zijn tuin. 'Dat vond ik zo bijzonder! Ik ben ons huisje binnen gelopen om m'n dochter, die toen nog klein was, wakker te maken: "Kom eens kijken, we gaan iets prachtigs zien!" Ze weet het nu nog.'

Meer potjes op het vuur

Erik springt in de bres voor de goede naam en faam van Ons Buiten. De onrust die eind 2020 ontstond door gemeentelijke plannen is weliswaar geluwd, maar samen met de andere leden van het bestuur

houdt Erik de vinger aan de pols. Een ambtenaar die uitsprak dat het park 'altijd gesloten is' voor mensen van buiten, kon rekenen op een stevige terechtwijzing. Ook staat Erik pal voor het keurmerk Natuurlijk Tuinieren, al drie keuringen lang. In het voorjaar van 2022 trok hij er met een keurmeester op uit voor de periodieke herkeuring. Zo behield Ons Buiten het maximum aantal van vier stippen op het lieveheersbeestje en het hoogste aantal punten ooit. Na de recente aanleg van de broeihoop voor ringslangen heeft Erik meer potjes op het vuur staan. Enkele van z'n ideeën zijn een grote kweekkas voor mensen die thuis niet kunnen voorzaaien, meer inheemse planten om insecten aan te trekken, en een bloemenweide. Allemaal voor insecten, maar indirect ook voor vogels en vleermuizen. Voeg daaraan toe zijn inspirerende rubriek Natuurlijk Tuinieren in onze glossy en je vraagt je af: is het weleens rustig in het hoofd van Erik? 'Het borrelt van de ideeën,' geeft hij toe. 'Hoe meer ik leer, hoe liever het me is. Ik weet best veel, maar ik weet nog heel veel niet.'

Wil je meer weten over natuurlijk tuinieren?

Erik staat klaar om je vragen te beantwoorden. En als hij iets niet weet, zorgt hij ervoor dat het antwoord er komt.

Wil je meer weten over bijdragen aan een of meer projecten?

Ook dan kun je bij Erik terecht. Je kunt hem mailen via groen@ons-buiten.nl

GROENTJES

Tekst: RIAN KNOP

PLUKKEN MAAR!

Heb je weleens van een voedselbos gehoord?

Een voedselbos is, net als een gewoon bos, een polycultuur. Dat betekent dat er verschillende soorten bomen, struiken en planten groeien. Er moet veel variatie zijn, zodat er op een natuurlijke manier bestuiving en bestrijding van ongedierte is. Ook moet er een verschil in hoogtes zijn, zodat zonlicht overal kan komen en de bomen en planten zo goed mogelijk kunnen groeien.

Het voedselbos is wel echt anders dan een gewoon bos, want het voedselbos is na een aantal jaar zo goed gegroeid, dat je er je eigen voedsel kunt plukken! Dat is natuurlijk echte winst: het is goed voor ons om veel groen om ons heen te hebben.

Tegelijk levert het eten op voor een aantal mensen (en dieren!).

Een voedselbos bestaat uit lagen van verschillende soorten: hoge notenbomen, lagere fruitbomen, bessenstruiken, kruiden, groenten, bodembedekkers en schimmels. De oogst: fruit, noten, zaden, groenten, wortels, knollen, paddenstoelen, eetbare bloemen en honing.

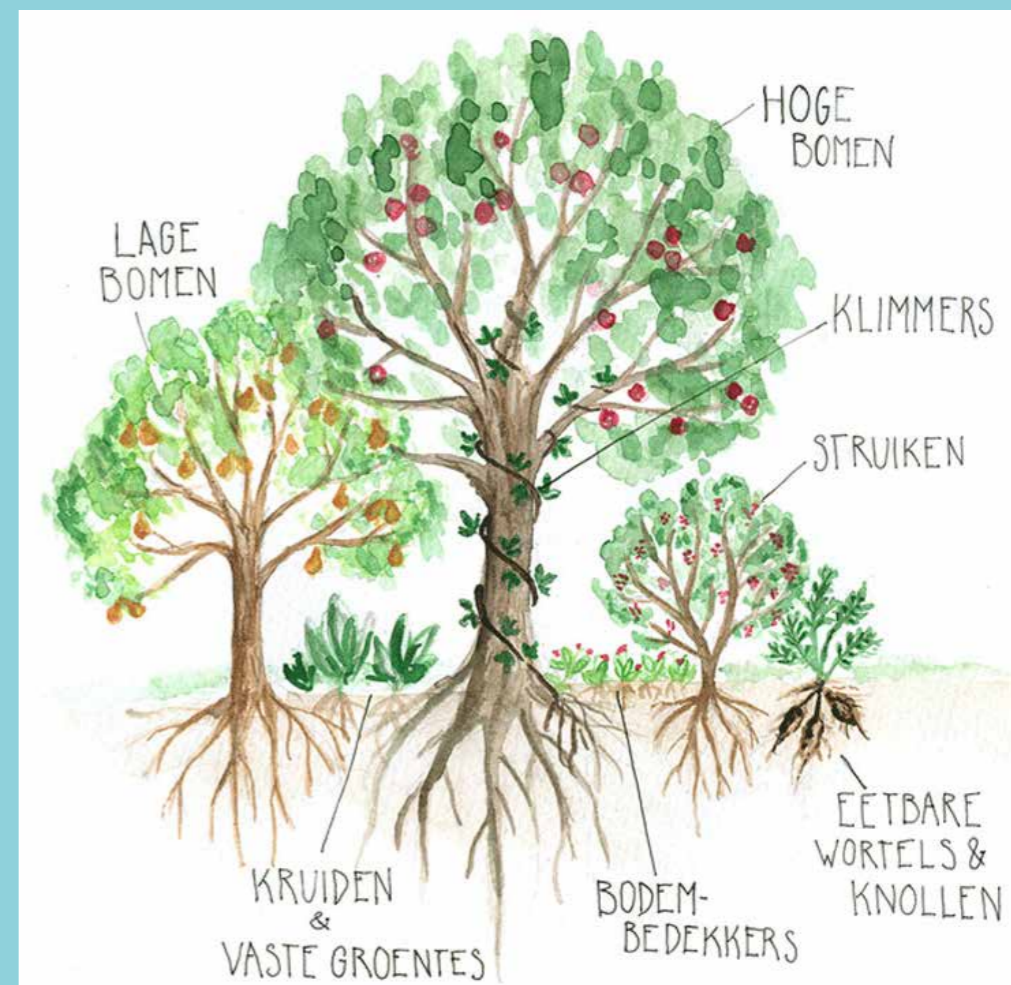
De lagen in het systeem kunnen zijn:

- De hoge kruinlaag, bijvoorbeeld tamme kastanjes of pecannoten van rond de 40 meter hoog met heel diepe wortels.
- De lage kruinlaag van bijvoorbeeld appels, kersen, peren die tot 20 meter hoog gaan.

- De hoge struiklaag, bijvoorbeeld hazelnoten.
- De lage struiklaag, meestal bessen, bramen en frambozen.
- De kruidlaag, denk bijvoorbeeld aan de brandnetel, maar ook aan munt of salie, berenklauw of roomse kervel.
- De kruiplaag, die als bodembedekker wordt gezien. Bijvoorbeeld daslook, hondsdrif of tijm.
- De klimmers, bijvoorbeeld druiven.
- En dan zijn er nog de knollen: de ondergrondse laag en de waterplantenlaag.

Je hoeft niet al deze lagen aan te planten om een voedselbos te hebben. Je 'bos' kan een flinke pot met verschillende planten zijn tot een plek van een aantal voetbalvelden groot. Hoe kleiner de tuin, hoe minder lagen je meestal aanplant. Logisch toch? Een walnoot of een hoogstamfruitboom is voor de meeste tuinen te groot, zeker op Ons Buiten. Maar als je voor een geschikte (dus dunne) onderstam kiest, kun je in elke tuin wel een appelboompje kwijt. Vlak bij Ons Buiten is ook een voedselbos. Dit is in het Amsterdamse Bos, bij de geitenboerderij (De Ridammerhoeve). Een aantal kinderen hebben dit bos aangeplant. Zo kunnen straks mensen die minder geld te besteden hebben hier gezond voedsel plukken en hoeft ons eten niet meer 30.000 kilometer te reizen.

Lijkt het jou ook wel wat, zo'n voedselbos? Ga dan eens mee wildplukken in het Amsterdamse Bos. Of kijk de aflevering hierover van

het Klokhuis. Je kunt de informatie hieronder vinden. Als je de smaak te pakken hebt, dan is de herfst een goed moment om nieuwe struiken en planten in de tuin te zetten. Een paar jaar geduld, en plukken maar!

- <https://schooltv.nl/video/het-klokhuis-voedselbos/>
- <https://wildschool.nl/wildplukwandering-hinne-amsterdam/-noord-holland/>
- <https://www.amsterdamsebos.nl/boskalender/12-11-duurzaam-wildplukken/>

PUBERPORTRET

Ravi

Voornaam
Ravi

Leeftijd
11 jaar

Groep
8

Lievelingsboek
Brief voor de koning en Harry Potter

Lievelingsdier
konijn

Leuk om te doen
gamen, gitaar spelen en schaken

Lievelingsplek op de tuin
trampoline in eigen tuin

Dit koop ik in de kantine
ijsje

Tuintips

— ASTRID MOL —

Herfstklusjes

Op uw plaatsen, af:

- Hark afgefallen blad van het gazon. Afvoeren hoeft niet: blad is goede bodembedekking (mulch) tussen de struiken. Zorg dat er geen blad in de vijver waait.
- Verwijder dood plantenmateriaal en ingewaaid blad uit het vijverwater en span een net over de vijver.
- Blijf het gras maaien.
- Maak dakgoten schoon.
- Breng een winterdek over gevoelige vaste en andere planten aan.
- Sluit de waterleiding af en pomp hem leeg (bijvoorbeeld met een luchtbedpomp).
- Bagger de sloot en lever het briefje in.
- Plant bollen voor voorjaarsboeijs.
- Zorg voor een vogelvoerplek en vogeldrinkbak.
- Laat ergens een takkenhoop liggen (snoeihout) als overwinteringsplek voor egels, amfibieën en andere dieren.

Zorg voor een schuilplaats voor egels en andere dieren. Of zet een eghuisje neer.

Herfsttijd planttijd

We hebben steeds vaker een lange, zachte herfst. Dat is gunstig om vaste planten, bomen, struiken, haagplanten en bollen te planten. Deze hebben dan de tijd om te groeien en nieuwe wortels te maken voor ze in winterrust gaan. Nieuwe aanplant verdroogt in het najaar minder snel, omdat de luchtvochtigheid hoog is. Ook zijn de dagen korter, dus er is minder zon en daardoor minder verdamping. Het is wel belangrijk om nieuwe aanplant een paar keer flink veel water te geven.

Tip: koop in het najaar geen planten in een pot, maar met kluit - dan ben je voordeliger uit.

Winterviolen

Wil je de herfsttuin of het terras een oppepper geven, zet dan een pot met dappere tuinbloeijs als winterviolen neer. Ze bloeien tot diep in de winter. Zorg ervoor dat overtollig water weg kan vloeien. Heeft de pot geen gaatjes in de bodem, gebruik dan hydrokorrels. Pak de potten in met bubbeltjesplastic als het gaat vriezen.

Maak in de winter van je terras een blikvanger met winterviolen.

Zwammen met een luchtje

Paddenstoelen in de tuin zijn leuk, maar stinkzwammen verspreiden tot wel 10 meter rondom een geur van rottend vlees, en er komen aasvliegen op af. Remedie: uitgraven. Dat doe je zo: verwijder de paddenstoel, en graaf de bodem eromheen af in een cirkel van zo'n 40 cm. De sporen (witte draadjes) zitten soms 50 tot 90 cm diep, dus flink wat graafwerk. Vul het gat op met tuinaarde en strooi er wat kaneel over. Kaneel heeft een antischimmelfunctie. Gebruik er niet te veel van, want het kan ook nuttige bodemschimmels doden.

Als de stinkzwam op dreef is, komen de aasvliegen op z'n geur af.

Ruwe bolster

In oktober vallen de eerste kastanjes van de bomen. Als je ze wilt rapen om te eten, let dan op dat je de juiste kastanjes kiest. De vruchten van de wilde kastanje zitten verpakt in een dikke, groene bolster met korte, dikke stekels, één kastanje per bolster. Deze zijn bitter en giftig voor de mens. Je kunt er eigenlijk alleen mee knutselen. Bij de tamme kastanje zijn de groene bolsters bezet met lange stekels. Als ze van de boom vallen, gaan ze spontaan open en komen de kastanjes

Raap niet meer dan een handjevol kastanjes. Laat de rest liggen voor de vogels en de muizen.

tevoorschijn, meerdere noten in één bolster. Deze kun je eten door ze eerst even te poffen.

Bessen in de herfst

In de herfst genieten we van kleurrijke bessen, bottels en sierappeltjes. Vooral de kansenboom of pindakaasboom valt op. Na de bloei blijven de roze schutblaadjes aan de heester en omkransen ze de donkerblauwe besjes. Het blad ruikt naar pindakaas als je het kneust. De vuurdoorn kleurt tot ver in de winter prachtig oranje. Al dat fraais geeft een mooi tafereel van snoepende vogels. Die zijn trouwens ook blij met de sneeuwbes, de vlierbes, de Gelderse roos en de krentenboom.

De blikvanger van de herfst: bessen van de pindakaasboom.

Vruchten van de mispel

De mispel is een plant uit de rozenfamilie - de vruchten worden tot het 'vergeten fruit' gerekend. De vruchten zijn in oktober of november rijp. Als er een paar dagen nachtvorst of kou overheen is gegaan, worden ze bruin en een beetje beurs, en dan kun je ze eten. De smaak is zoetzuur en zit tussen appel en peer in, met een tikkeltje abrikoos.

Terug van weggeweest: de mispel.

Pompoenvoederhuisje

Voor vogels en andere tuindiertjes zijn pompoenen een aanvulling op het winterdieet. Dus maak een leuk voederhuisje van een pompoen. Dat doe je zo: snijd in het midden de pompoen in tot de helft. Snijd dan aan de bovenkant in het midden tot aan de snede die je net hebt gemaakt. Zo verwijder je een kwart van de pompoen. Op het platte vlak kun je ook zaden strooien. Je kunt het ook gemakkelijk doen: snijd de pompoen in tweeën en leg de helften met de snijkant naar boven in de tuin.

Halloween achter de rug? Leg de pompoenen in de tuin voor de vogels en ander klein grut.

Harde noten kraken

Voor wie eens wat anders wil oogsten: plant een notenboom. Deze bomen hebben ze nauwelijks onderhoud

nodig en ze trekken vogels en andere dieren aan. Vlotte bloeiers zijn de tamme kastanje en de amandelboom. Die geven na zo'n drie tot vier jaar kastanjes of noten. Omdat de meeste kastanjesoorten niet zelfbestuivend zijn, moet je er wel minstens twee planten. De amandelboom kan niet goed tegen kou, dus pak deze in bij ernstige vorst. Ook de amandelboom heeft graag gezelschap van soortgenoten voor bestuiving. De walnoot en de hazelaar hebben zo'n vier tot acht jaar nodig om tot bloei te komen. De noten van de gewone walnoot kun je drogen; die blijven tot wel drie jaar goed. De hazelnoten zijn niet alleen lekker voor ons - ook veel dieren leggen er een wintervoorraadje van aan. Voor de pijnboom heb je wat meer geduld nodig. Die krijgt na acht tot tien jaar de dennenappels waar de pijnboompitten in zitten. Maar het kan wel twee jaar duren voordat de dennenappels rijp zijn.

Walnoten uit eigen tuin, lekker en goed voor de dieren die er een wintervoorraadje van aanleggen.

Herfstvogeltelling

Op 18 november en 19 november kun je meedoen aan de Herfstvogeltelling. Dan tellen we de soorten die naar Nederland komen om te overwinteren. Ook trekken sommige van onze 'eigen' broedvogels naar de tuinen als er weinig voedsel te vinden is. Welke en hoeveel herfstgasten maken gebruik van de tuinen op Ons Buiten? En wanneer? De vogelsoorten die we tellen zijn de koperwiek, kramsvogel, vink, keep, gaai, staartmees, houtduif, pimpelmees, koolmees, glanskop, kuifmees, zwarte mees, winterkoning, goudhaan en roodborst. Kijk op www.tuintelling.nl voor meer info.

Het goudhaantje herken je meteen aan z'n gele petje.

DE JAARLIJKSE ONS BUITEN Tekenenexpositie

Tekst: LILY VAN DE VELDE & ASTRID MOL
Beeld: ASTRID MOL

Gewoon, omdat je het kunt. Iedereen kan leren tekenen op de tekenclub van Ons Buiten. Onder de bevlogen leiding van Anna Vonk kun je in de zomermaanden tien keer op dinsdagavond een paar uurtjes aan de slag met potlood, penseel of houtskool. De resultaten zagen we bij de expositie op 29 augustus in het clubhuis. Tientallen bezoekers kwamen de creaties van het afgelopen seizoen bewonderen.

Op de expositie waren de tekeningen en schilderijen gerangschikt naar de opdrachten van het afgelopen seizoen. De deelnemers van binnen en buiten Ons Buiten kregen elke keer een andere opdracht. Zo moesten ze bijvoorbeeld een keer bloemen uit hun

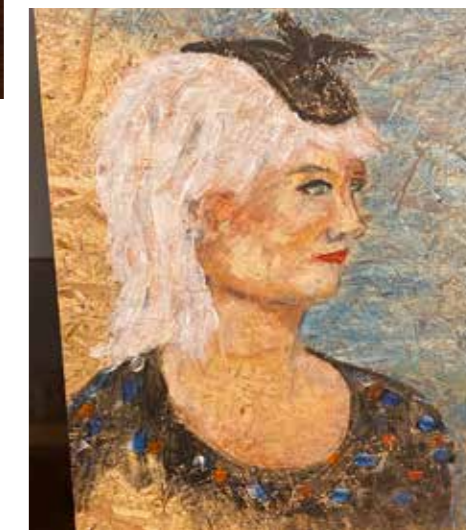
tuin meenemen om te aquarelleren, of was er de opdracht om elkaar, of alleen maar handen te tekenen. Een bijzondere uitdaging dit jaar was op een linnen doekje met acrylverf en een betaalpas een impressie van je tuin schilderen. De betaalpas werd hierbij gebruikt als een paletmes. Een portret schilderen op chipwood is een opdracht geweest, evenals modeltekenen, waarbij tuinders zich aanboden als model. Zelfs een paar altijd beweeglijke schoffies van ons park presteerden het om een avond model te zitten terwijl hun vriendjes en vriendinnetjes - voor één keer - heel geconcentreerd mee tekenden. Door tijdens de expo alle tekeningen zo op onderwerp te sorteren, kon je goed zien hoe iedere deelnemer zijn eigen 'handschrift' heeft en hoe divers Anna's opdrachten zijn.

Oefening baart kunst

Sommige creaties waren te koop. Vooral de portretten vielen in de smaak. De tekenclub vaart daar wel bij: van het geld wordt weer nieuw tekenmateriaal gekocht. De expositie was een geslaagde avond voor deelnemers en bezoekers, en werd afgesloten met een hapje en een drankje.

Als je geïnspireerd bent geraakt door de creaties: alle volwassenen van Ons Buiten en daarbuiten kunnen meedoen. De tekenlessen kosten 3 tot 4 euro per keer. Houd in juni de prikborden in de gaten: daarop vermelden we wanneer we weer beginnen. Om deel te nemen

hoef je niet te kunnen tekenen - het gaat erom dat je een bezigheid hebt waarin je plezier hebt. Door te tekenen of te schilderen leer je heel goed kijken en observeren, ook in het dagelijks leven en in je tuin. Valt het resultaat van je creatie je tegen in het begin? Gewoon doorgaan. Volgende keer beter, oefening baart letterlijk kunst.

Buren

Tekst: ARIEN DE JONG
Beeld: BABS HOGENKAMP

Naaste buren Jochem Udo (63) en Lida Visser (80) delen al 58 jaar lief en leed op de Hillegondalaan, maar ook kroketjes en kippenpootjes. Ze hebben 'nooit geen ruzie of rare dingen'. Het is altijd gemoedelijk - ze zijn als familie van elkaar.

Lida heeft roomboterspritsen gekocht bij de lekkerste bakker van Bos en Lommer. Wat een lieverd. Je gunt ieder (klein of groot) kind zo'n buurvrouw.

Klein opsodemetertje

Jochem vertelt: 'Het begon in mei 1961. Ik was vier jaar toen tante Lied, zoals ik haar noem, met ome Arie en hun twee dochters naast ons kwamen wonen. Als nakomertje, mijn oudste zus was de deur al uit en de jongste was veertien jaar, had ik thuis geen speelkameraadjes. Mijn ouders waren streng en zaten veel te lezen. Ik stond vaak bij de paal aan de gezamenlijk waslijn en dan riep tante Lied me om bij hen te komen spelen, bij haar mocht alles.'

Tante Lied vervolgt: 'Hij was zo'n lief, klein opsodemetertje. Als ik patat had gebakken, vroeg ik hem altijd om te komen eten. Dan zeiden zijn ouders dat-ie al gegeten had, maar ik zag zijn hunkerende gezichtje en zei: 'Een jong kind heeft altijd honger.'

Kippenpootjes

En vanaf toen tot vandaag hebben ze heel veel meegemaakt. Ze delen lief en leed en helpen en steunen elkaar; of het nou gaat om het lenen van een ui of andere vergeten boodschappen, het aanleggen van een straatje, zorgen dat het vuilnis versjouwd wordt of dat de gasflessen op zijn plaats komen. Ze weten elkaar te vinden, gevraagd en ongevraagd. Tussen hun huisjes is geen scheiding meer, sinds Jochem een brug bouwde. Maar het is ook vooral gezellig. Jochem: 'Als ik op vrijdagavond uit de kantine kom, neem ik wat kroketjes mee. Ik weet dat ze dat lekker vinden.' Lida: 'En als ik kippenpootjes heb gebakken, breng ik 's avonds als ik hoor dat ze nog buiten zitten, even een schaalpje. Arie riep vroeger altijd als hij Jochem vrijdags thuis hoorde komen van zijn werk: "Jochem, je brood staat klaar." En dan kwam Jochem dus een pilsje drinken hé?'

Uitsmijters

En er zijn nog zoveel verhalen te vertellen. De oudste dochter van Lida ging elk jaar met de familie Udo mee op zomervakantie in Bergen aan Zee. Ze begonnen allebei met een stenen huisje zonder waterleiding en bouwden daarna met steun van de bank nieuwe luxere onderkomens. Aan de

overkant woont de dochter van Jochem. De derde generatie, haar zoontje, steekt nu de Hillegondalaan over met zijn kruiwagentje vol kleine autootjes om even fijn bij tante Lied te zijn. Een goede buur is beter dan een verre vriend kenden we al. Maar hier even persoonlijk: Jochem: 'Ik doe alles om te zorgen dat ze hier zo lang mogelijk kunnen blijven.' Lida: 'Hij is als een zoon voor mij.'

Een perscontainer op de werf: wat en waarom?

Tekst & beeld: LILY VAN DE VELDE

In april is er een nieuw gigantisch apparaat op de werf komen te staan: een perscontainer. Ik heb Henkie van der Raaij gevraagd wat dit apparaat voor Ons Buiten betekent.

Sinds enkele jaren kunnen we een paar dagen een rolcontainer reserveren bij de beheerder om je tuinafval in te doen en af te laten voeren. Deze bakken worden geleegd door het bedrijf De Meerlanden (een onderneming die

in de regio afval inzamelt, verwerkt, hergebruikt en recyclet). De prijs die Ons Buiten voor het legen van de bakken moet betalen, is in de afgelopen jaren hard gestegen. Momenteel betaal je daar als tuinder 35 euro per bak voor. In de perscontainer die nu op de werf staat, kunnen we zelf de rolcontainers leeggooien. Hierdoor is er in ieder geval een hogere omloopsnelheid mogelijk: zodra een rolcontainer vol is, kan die nu opgehaald en geleegd worden door de werkploeg. En dan is die container weer beschikbaar voor

een volgende tuinder.

De perscontainer wordt op jaarbasis gehuurd bij De Meerlanden. Dit jaar wordt er bij wijze van proef gekeken of dat voor ons allen een besparing kan opleveren. De rolcontainers worden immers in de wintermaanden nauwelijks gebruikt. Komend voorjaar kunnen we pas zien of de huur en de prijs voor het ophalen en legen van de volle perscontainers - behalve het gemak dat we géén rolcontainers meer tekort komen - ook financieel gunstiger is.

De rolcontainers mogen alleen maar tuinafval bevatten, en mogen beslist niet te zwaar geladen zijn. Stelregel is: kun je zelf soepel de rolcontainer verplaatsen? Dan is het goed. Terrastegels, en andere

harde materialen of boomstronken kunnen de perscontainer beschadigen. Als een container té vol geladen is en de werkploeg daardoor een gedeelte moet overscheppen in een tweede

container, dan wordt de tweede container ook in rekening gebracht bij de tuinder.

Persoonlijk ben ik reuze blij met de mogelijkheid om je tuinafval af te voeren. Ik hoop dat er dus veel mensen gebruik van gaan maken, zodat deze proefperiode positief kan worden afgesloten.

Zie ze vliegen

NATUURLIJK TUINIEREN

Tekst: ERIK HOOIJBERG

Beeld: Internet en privécollectie Erik Hooijberg,
Carla Kristel en Marly van den Boom

Op en rond Ons Buiten fladderen vleermuizen. In dit jaar van de meervleermuis zijn er twee grote vleermuiskasten geplaatst die ruimte bieden aan hele families en verschillende soorten. Hoe gaat dit in zijn werk en hebben we al bewoning?

Vleermuizen zijn zoogdieren

Vleermuizen zijn voor zover we weten de enige zoogdieren die in de loop van de evolutie vleugels hebben ontwikkeld en behouden. Het is een diersoort waarvan recent in zeer oude aardlagen in de Verenigde Staten van Amerika door onderzoekers van Naturalis (Leiden) goed bewaarde fossielen zijn gevonden. Dateringen wijzen erop dat de fossielen 50-52 miljoen jaar oud moeten zijn. Evolutionair gezien dus een succesvolle diersoort.

De Europese vleermuizen zijn in het algemeen gespecialiseerd in

het vangen van kleine en/of grote insecten zoals muggen, kevers en motten. Echolocatie wordt niet alleen gebruikt om de weg te vinden in het (bijna)donker, maar ook voor de detectie van prooien. Die prooien worden uit de lucht geplukt met behulp van de vleugels. Ook kunnen ze de prooien afvangen van bladeren van bomen en struiken, of door een soort sleepnet van ruig behaarde poten van het wateroppervlak. Verschillende soorten zijn sterk gespecialiseerd in de manier waarop ze hun prooi weten te vangen.

Evolutionaire aanpassing van nachtvlinders

Prooi is prooi zou je denken, maar bepaalde soorten nachtvlinders hebben evolutionaire aanpassingen verworven om aan de vraatzucht van vleermuizen te ontsnappen. Er zijn motten die de echopulsen

van vleermuizen kunnen horen en zich bij dreigend gevaar eenvoudig laten vallen. Nog fraaiër is het dat sommige motten niet alleen een aanval horen aankomen, maar er actief tegenin gaan. Die motten produceren ultrasoon tegengeld waardoor de echolocatie van de vleermuis niet meer nauwkeurig is en de pakkans aanzienlijk wordt verminderd. Een derde aanpassing is gevonden in de bekleding van de vleugels van nachtvlinders. Sommige motten hebben een speciale poederachtige coating op de vleugels die ze nagenoeg onzichtbaar maakt voor de echopulsen; niet gehoord is dan dus geen prooi.

Vleermuizenonderzoek op Ons Buiten

In recente jaren hebben stagestudenten Ecologie van de gemeente Amsterdam inventarisaties gedaan naar het

Een meervleermuis geland op een tak (bron: www.waarneming.be).

VERSCHILLENDE SOORTEN ZIJN STERK GESPECIALISEERD IN DE MANIER WAAROP ZE HUN PROOI WETEN TE VANGEN

voorkomen van vleermuizen op Ons Buiten. Studenten Devlin Funderburk en Minka Kocks hebben in 2017 een beperkt eerste onderzoek gedaan en studente Amber Maijer heeft dat in 2018 uitgebreid herhaald door middel van 48 uurmetingen met drie stationair geplaatste batloggers [detectoren/recorders die zijn uitgerust met een ultrasone microfoon, red] op tuinen 33, 356 en 396. Student Jerry Verhagen heeft in 2022 tweemaal een vooraf vastgestelde route over Ons Buiten en nog elf andere volkstuintuinen in Amsterdam gelopen met Batlogger M, waarna Batexplorer software is gebruikt voor de analyse van de opnames.

Een gestrande dwergvleermuis van voren en van achteren gefotografeerd op een camping in Drenthe. Nauwelijks groter dan een dennennaald (Foto: Marly van den Boom).

Volgens het protocol van dat vleermuisonderzoek moet er onderzoek gedaan worden in de kraamperiode tussen 15 mei en 15 juli en nog een keer in de

zomerperiode tussen 16 juli en 15 september. Tussen elk onderzoek moeten minimaal zes weken zitten. Verder mag er niet te veel wind staan, het moet niet te koud zijn en het mag al helemaal niet regenen om goede waarnemingen te doen. Best een klus dus.

Zes soorten vleermuizen op Ons Buiten

Studenten Devlin en Minka detecteerden in 2017 de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis. Amber vond in 2018 met haar 48 uurmetingen deze drie soorten, en ook nog de laatvlieger, de watervleermuis en de meervleermuis. Herhaaldelijke, verspreide waarnemingen van mijzelf met de Echo Meter Touch 2 Pro bevestigen de aanwezigheid van al deze soorten. Onderzoek van Jerry laat zien dat de Westsingel wel een heel fijne plek is voor de laatvlieger, de gewone en de ruige dwergvleermuizen. Maar ook het grote veld is een veelbevoegen plek voor de rosse vleermuis en de dwergvleermuizen. Al dit onderzoek laat zien dat er in de loop der jaren tot wel zes verschillende soorten vleermuizen te vinden zijn op Ons

Buiten. Overigens niet uitsluitend aan de Westsingel en het grote veld, maar ook in de hoofd- en zijlanen. Ga maar eens kijken vanaf een half uur na zonsondergang.

Subsidie voor grote vleermuiskasten op Ons Buiten

Holtes in bomen bieden schuilgelegenheid aan bepaalde soorten vleermuizen. Aan enkele bomen op het tuinpark hangen ook vleermuiskasten die geschikt zijn voor de dwergsoorten. Die zijn verkregen door eigen aankoop en als cadeau van de AVVN voor het het honderdjarige bestaan bestaan. Die holten en kasten bieden wel bescherming voor individuele vleermuizen, maar nog geen kraamgelegenheid. In het eindverslag van Jerry zijn suggesties gedaan voor de plaatsing van grote vleermuiskasten op een paal die ook geschikt zijn voor kolonies en kramende vrouwtjes en hun jongen. Dat soort kasten zijn best prijzig, waarvoor externe financiering nodig was.

en tuinders en andere belangstellenden kunnen de kasten makkelijk vinden. Om te voorkomen dat de zware kasten omvallen, was het noodzakelijk een stevige fundering aan te leggen.

DE EERSTE VLEERMUIZEN ZIJN AL IN DE KASTEN WAARGENOMEN

En daartoe kwamen mannelijke en vrouwelijk leden van de werkploeg in actie. Na het maken van de fundering is de kast bij het grote

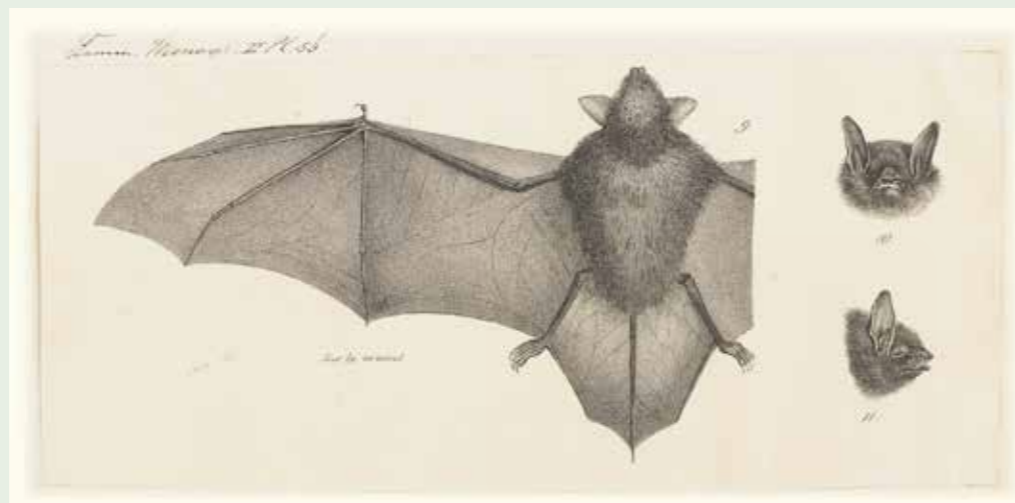
veld geplaatst met behulp van de hoogwerker die normaal gesproken voor snoeiwerkzaamheden wordt gebruikt. De kast aan de Westsingel is handmatig op zijn plaats gezet. Vanaf de Riekerweg/Oeverlanden aan de overkant is die kast ook goed te zien. De foto's van de werkzaamheden van de werkploeg spreken boekdelen. Hulde aan allen die dit mogelijk hebben gemaakt. De eerste vleermuizen zijn al in de kasten waargenomen. Het monitoren gaat jarenlang door en rapportage daarover volgt later. Laten we hopen dat zich kolonies vestigen in een of beide kasten.

Hebt u vragen? U kunt een mail sturen naar Erik Hooijberg: groen@ons-buiten.nl.

Subsidie voor de vleermuiskasten is verkregen van het Fonds Betrekken bij Groen van de provincie Noord-Holland

Bronnen: stageverslagen van Amber Maijer en Jerry Verhagen, Veldgids Vleermuizen van Europa (KNNV uitgeverij, 2017), websites www.zoogdiervereniging.nl en <https://maps.amsterdam.nl/vleermuizen>

Links: logo voor het jaar van de meervleermuis (Bron: www.zoogdiervereniging.nl) Hieronder: illustratie van meervleermuis (Bron: Speciale collectie van de UvA, via Wikimedia Commons via <https://avn.nl>)

Subsidie verkregen van het fonds Betrekken bij Groen van de provincie Noord-Holland heeft het mogelijk gemaakt om maar liefst twee grote vleermuiskasten op een paal aan te schaffen voor plaatsing op tuinpark Ons Buiten.

Plaatsing van vleermuiskasten

Het grote veld en de Westsingel lijken ideale plekken voor de vleermuiskasten; er zijn vleermuizen, er is toezicht,

Danillo, Ron en Carla bijten het spits af met de fundering voor vleermuiskast bij het grote veld.

Er is ruimte nodig voor de aanvliegroute, dus er moeten een paar takken wijken.

En nu die paal erin. Valt niet mee zo'n zware kast.

Voor de fundering is een groot gat nodig, hier aan de Westsingel.

Scheef, ik zei het toch. Welnee, de camera hangt scheef.

De metalen schacht krijgt grond-ankers aangelast in de werkplaats.

Staat je recht, bijna recht of toch nog scheef?

Zo recht als een huis. Een huis voor de vleermuis.

Tekst en beeld: BABS HOGENKAMP

Op een mooie zomerdag ben ik op bezoek in de mooie en gezellige tuin van Michael Floor en Fleur Fleur Floor Rosa de Carvalho. Michael is fotograaf en bekend op Ons Buiten door de prachtige fotoserie die hij vorig jaar heeft gemaakt van tuinders van ons park. Fleur is conservator bij het Van Gogh Museum en zelfbenoemd conservator van het Kabouterbos op Ons Buiten. Met dochter Swaantje van 11 jaar en zoon Midas van 8 jaar wonen ze sinds enkele jaren niet meer in de buurt, maar op IJburg.

Jaarlijks poetsen Fleur en Michael alle kabouters van het Kabouterbos en plaatsen ze

daarna liefdevol terug in het bosje. Ook heel liefdevol was hun huwelijk op Ons Buiten, op 9 juli 2022, tijdens het jubileumjaar. Onder de grote boom op het veld, met eten in tenten en een groot feest in de kantine en feestzaal met ongeveer 1250 gasten. René van Deinsen - van het dagelijks beheer - reed hen met de trekker het veld op.

Hoelang zijn jullie al op Ons Buiten?

'Ongeveer elf jaar geleden konden we dit huisje en deze tuin overnemen. We hebben het huisje opnieuw in de verf gezet, verbouwd en gedecoreerd. Michael maakt elk jaar een nieuw bouwsel voor me. Hij heeft al een buitendouche, een bed, een vogelhuisje en een

Voor de kinderen hebben we een tuinhuisje gebouwd waar ze ook in kunnen slapen

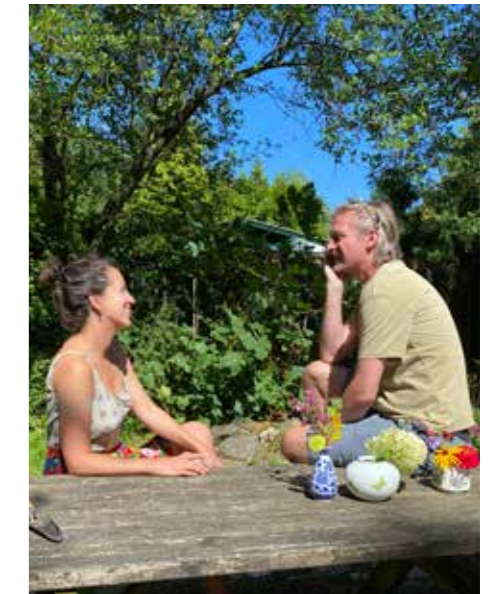
zitje gemaakt. En natuurlijk een hangmat... Voor de kinderen hebben we een tuinhuisje gebouwd waar ze ook in kunnen slapen.

Wij zijn hier vaak de weekenden en verblijven regelmatig een weekje op de tuin. Tijdens de coronaperiode waren we hier in wisseldienst. Heerlijk rustig werken, chillen en zwemmen.'

Hoe was de tuin toen jullie kwamen?

'De vorige bewoners waren een botanicus en zijn vrouw. Zij was waarschijnlijk keramiste, want er zijn veel keramieken objecten achtergebleven, onder andere een tableau van het huis en de tuin. Wij hebben de uil van haar hand aangevuld met extra beeldjes, nu overal in de tuin. Dus als je nog een uiltje over hebt, kun je je bij ons melden... Zij hebben ervoor gezorgd dat er een rijke tuin was aangelegd met veel variatie aan planten en vormen. Hier profiteren wij nog steeds van, hoewel we er natuurlijk ook hier en daar een eigen draai aan gegeven hebben. De tuin is erg groot, wel 25 bij 25, dus er is altijd wat te doen.

We hebben veel mooie grote bomen; vooral de watercipres is indrukwekkend. De vorige

bewoner heeft ervoor gezorgd dat er naambordjes bij de bomen kwamen. Dat is handig en interessant voor iedereen. Ook hebben we een pindakaasstruik met roze bloemetjes - de pindakaaslucht komt van het hartvormige blad. Verder is de tulpenboom een opvallende aanwezig. En heel lekker en mooi is de mirabellenboom, al zijn de vruchten dit jaar naar de vogels gegaan.

Wat we wel jammer vinden met zo'n grote tuin is het constante gevoel dat je tekortschiet. Maar met de hulp van Fleurs moeder zijn we door de tropenjaren met twee jonge kinderen heen gekomen. Zij heeft nu zelf ook een tuin op Ons Buiten. Samenvattend: wij zijn hier heel erg gelukkig!'

ZOMER ACTIVITEITEN

Beeld: BABS HOGENKAMP & ANNE MICHELLE VAN DOCKUM

AANBOD

*Abonnement op
Ons Buiten*

Geniet je (als niet-tuinder) ook zo van ons kwartaalblad Ons Buiten? Neem dan nu een abonnement! Je ontvangt vier nummers per jaar voor € 17,50.

Stuur een e-mail naar redactie@ons-buiten.nl met daarin duidelijk je naam, adres en postcode. Dan ontvang je zo spoedig mogelijk onze betaalgegevens. Zodra je hebt betaald, ontvang je het eerstvolgende nummer en gaat je abonnement in.